

Comissariat, catalogació i text:
Elena Ruiz Sastre i Cristina Palau

Agraments:
Fernán Nogués, Goretti Costa, M^o José Escandell,
Juana López, Silvia Madrid i equip del Museu Puget

horari

DE MARÇ A SETEMBRE

De dimarts a dijous, de 10 a 13 h
De divendres a diumenge de 17 a 20 h

DE SETEMBRE FINS ABRIL

De dimarts a diumenge de 10 a 13,30 h
De dimarts a divendres de 16 a 18,00 h
Dilluns i festes tancat

DE MAIG A JULIOL

De dimarts a dijous de 10 a 13 h
De dijous a divendres de 16 a 18,00 h
Lunes i festes tancat

DE OCTUBRE A ABRIL

De dimarts a dijous de 10 a 13,30 h
De dijous a divendres de 16 a 18,00 h
Lunes i festes tancat

MAY - SEPTEMBER

Tuesday-Friday: 10.00 - 13.30 and 17.00 - 20.00
Saturday & Sunday: 17 - 20
Closed Mondays and holidays

OCTOBER - APRIL

Thursday-Friday: 10.00 - 13.30 and 16.00 - 18.00
Saturday & Sunday: 16 - 18.00
Closed Mondays and holidays

ENTRADA GRATUÏTA

Carer Major, 48 (Dalt Vila)
07800 Eivissa - Illes Balears

S'ofereixen visites escolars,
amb la petició prèvia per part
dels centres educatius.
Telèfon: 971 39 21 47

eivissa@postal.es
desembre 2011 - maig 2012

Organitza:

Col·labora:

MUSEU PUGET

Entre los materiales que el Arxú d'Imatge i So del Consell d'Eivissa guarda celosamente como parte de su patrimonio documental y artístico se encuentra esta gran colección de postales en blanco y negro cuyo arco cronológico va desde la primera década hasta los años sesenta del siglo pasado, siendo su ámbito temático Ibiza; la Isla y sus paisajes, la ciudad, sus alrededores y sus diferentes comarcas y municipios, incluyendo las estampas folklóricas, la arquitectura típica y los primeros modelos visuales de la que podríamos llamar "iconografía" del turismo de masas. Para esta exposición se han seleccionado ciento sesenta y nueve postales, casi todas fotografías de autor; entre los que hemos enumerado (autores y/o editores): D. Viñets, A. Campañá, J. Puig Ferrán, Fototipia Thomas, J. Lacoste, Planas, E. Orsinger, Antonio Riera, Jose M^o Bonet, Quilis y Foto Royal.

No todas las postales están fechadas, pero tenemos la suerte de que muchas fueron usadas y por lo tanto están escritas y tienen impreso el sello de correos, lo que al menos nos ayuda a saber si no cuando fueron editadas si cuando fueron utilizadas, y evocar los periodos de la Historia desde el reinado de Alfonso XIII, la segunda República, la Guerra Civil y la Dictadura, por mencionar solo la nuestra. Esta circunstancia nos ha permitido estudiar otra vertiente de este material, que no es visual sino textual; es decir, el mensaje escrito. Ahí es donde se percibe por un lado lo que llamaríamos el modo o la capacidad de síntesis de la comunicación obligada a una cartilla de entre 14 y 9 centímetros y por otro lado lo que llamaríamos el tipo, es decir el mensaje sucinto de quien usa la postal estando de vacaciones. Sorprendentemente hay algunos ejemplares escritos – pocos – aprovechando al límite el espacio, tanto que casi resultan ilegibles. También hay postales usadas como soporte de un saludo cordial o una felicitación. En ese caso funcionan como sustituto de la carta, siempre más larga y más argumental. Y entre estas hay algunas escritas por o dirigidas a personas conocidas (como por ejemplo, Mariano Villangómez, Boberman, Enrique Alonso Montes, director del Puerto de Ibiza, el Marqués de Lozoya o la que envía el catedrático Manuel Sorá al prestigioso geógrafo y académico Manuel Terán) lo que sin duda añade valor a esta muestra desde el punto de vista documental, anecdótico y humano.

La mayor parte de las postales escritas están fechadas dentro de la década de los años cincuenta, le siguen en orden decreciente las de los años sesenta, treinta, diez y cuarenta del s. XX. Muchas están escritas en idiomas extranjeros, lo que atestigüa el uso turístico, predominando tal vez las escritas en alemán y francés. Este dato puede ser solo casual, característico de las circunstancias que afectan a la procedencia de la colección que no es otra que el mercado. Sin embargo lo que llama poderosamente la atención es la pervivencia de la imagen; de la estampa o fotografía. Esta no varía a lo largo prácticamente de toda la primera mitad del siglo. Es decir que los "iconos" visuales que se utilizan quedan fijados a lo largo del tiempo y es muy bajo el porcentaje de estampas obsoletas o sin vigencia. No será –ens temem- hasta los años ochenta cuando se produzcan nuevas aportaciones de imágenes exportables o innovaciones icónicas en este tipo de soporte.

La iconografía de la Isla de Ibiza en el período estudiado se cifra en un guión de naturalezas y paisajes prácticamente vírgenes, sitios "pintorescos", rincos "histórico-artísticos" y singularidades características y únicas como puedan ser los trajes típicos. Tal vez el modelo de turismo de masas entonces incipiente, anudado y tal vez deseado se percibe en el conjunto de postales de fotografías de los hoteles de San Antonio o en la mujer tendida en la playa, cuyo recatado bikini tal vez supuso ya un atrevimiento para la moral oficial de la época.

En cualquier caso merece la pena echar una mirada a este singular catálogo de imágenes fotográficas impecables en blanco y negro y utilidad prolongada durante poco más de medio siglo para extraer conclusiones sobre el modelo turístico que se proponía y que si bien mantiene algunas cuestiones todavía hoy en común, ha sido objeto de grandes modificaciones a lo largo del tiempo.

els materials que l'Arxú d'Imatge i So del Consell d'Eivissa guarda celosamente com a part del seu patrimoni documental i artístic es troba aquesta gran col·lecció de postals en blanc i negre pertanyents a un arc cronològic que va des de la primera dècada fins als anys seixanta del segle passat, amb Eivissa com a únic àmbit temàtic; l'Illa i els seus paisatges, la ciutat, els seus voltants i les diferents parroquies i municipis, que inclouen les estampes folklòriques, l'arquitectura típica i els primers models visuals d'allò que podríem anomenar "iconografia" del turisme de masses.

Per a aquesta exposició s'han seleccionat cent seixanta-nou postals, gairebé totes fotografies d'autor, entre els quals hem enumerat (autors i/o editors): D. Viñets, A. Campañá, J. Puig Ferrán, Fototipia Thomas, J. Lacoste, Planas, E. Orsinger, Antonio Riera, José M^o Bonet, Quilis i Foto Royal.

No totes les postals estan datades, però tenim la sort que moltes van ser usades i, per tant, estan escrites i tenen imprès el segell de correus, cosa que almenys ens ajuda a saber, si no quan van ser editades, sí quan van ser utilitzades, i evocar els períodes de la història des del regnat d'Alfonso XIII, passant per la segona República, la Guerra Civil i la Dictadura, per esmentar només la nostra. Aquesta circumstància ens ha permès estudiar un altre vessant d'aquest material, que no és visual sinó textual; és a dir, el missatge escrit. Aquí és on es percep d'una banda el que anomenaríem la manera o la capacitat de síntesis de la comunicació obligada a una plana d'entre 14 i 9 centímetres, i d'altra banda el que anomenaríem el tipus, és a dir, el missatge sucint de qui fa servir la postal estant de vacances. Sorprenentment hi ha alguns exemplars escrits – pocs – que aprofiten al límit l'espai, tant que gairebé resulten il·legibles. També hi ha postals usades com a suport d'una salutació cordial o una felicitació. En aquest cas funcionen com a substitut de la carta, sempre més llarga i més argumental. I entre aquestes hi ha algunes escrites per o dirigides a persones conegudes (com per exemple, Marià Villangómez, Boberman, Enrique Alonso Montes, director del Port d'Eivissa, el Marqués de Lozoya o la que envia el catedràtic Manuel Sorá al prestigiós geògraf i acadèmic Manuel Terán) el que sens dubte afegeix valor a aquesta mostra des del punt de vista documental, anecdòtic i humà.

La major part de les postals escrites estan datades dins de la dècada dels anys cinquanta, les segueixen en ordre decreixent les dels anys seixanta, trenta, deu i quaranta del segle XX. Moltes estan escrites en idiomes estrangers, el que testifica l'ús turístic, amb un predomini potser de les escrites en alemany i francès.

Aquesta dada potser només és casual, característica de les circumstàncies que afecten la procedència de la col·lecció i que no és altra que el mercat. Això no obstant, el que crida poderosament l'atenció és la pervivència de la imatge, de l'estampa o fotografia. Aquesta no varia al llarg pràcticament de tota la primera meitat del segle. És a dir que les "icones" visuals que s'utilitzen queden fixades al llarg del temps i és molt baix el percentatge d'estampes obsoletes o sense vigència. No será –ens temem- fins als anys vuitanta quan es produixin noves aportacions d'imatges exportables o innovacions icòniques en aquest tipus de suport.

La iconografia de l'Illa d'Eivissa en el període estudiat se cenyeix a un guió de naturals i paisatges pràcticament verges, llocs "pintorescos", racons "històric-artístics" i singularitats característiques i úniques com ara els vestits típics.

Potser el model de turisme de masses aleshores incipient, anunciat i potser desitjat es percep en el conjunt de postals de fotografies dels hotels de Sant Antoni o en la dona estesa a la platja amb un pudorós bikini que potser va suposar ja una gosada per a la moral de l'època.

En qualsevol cas val la pena fer una mirada a aquest singular catàleg d'imatges fotogràfiques impecables en blanc i negre, i d'utilitat prolongada durant poc més de mig segle, per extreure conclusions sobre el model turístic que es proposava i que, si bé encara avui manté algunes qüestions en comú, ha estat objecte de grans modificacions al llarg del temps.

Among the materials the Arxú d'Imatge i So del Consell d'Eivissa jealously guards as part of its documentary and artistic heritage is this great collection of black and white postcards, the chronological framework of which ranges from the first decade until the sixties of last century. Its thematic scope is Ibiza: the island and its landscape, the city, its surroundings and the various regions and municipalities. Subjects include folk customs, the typical architecture and the first visual models of what might be called the "iconography" of mass tourism.

One hundred and sixty-nine postcards have been chosen for this exhibition, almost all of which could be described as art photographs by authors and editors such as D. Viñets, A. Campañá, J. Puig Ferrán, Fototipia Thomas, J. Lacoste, Planas, E. Orsinger, Antonio Riera, Jose M^o Bonet, Quilis and Foto Royal.

Not all the postcards are dated, but fortunately many were used and so we have the information provided by the written texts and the postmarks. This helps to ascertain, if not the publication date, at least the date on which they were used, allowing us to evoke periods of history from the reign of Alfonso XIII, the Second Republic, the Civil War and Dictatorship, just to mention our own.

This enables us to study another fascinating aspect of the material; not the visual but the textual dimension. We have the written message. This is where the observer perceives, on the one hand, what could be called the style or capacity of synthesis inherent to a communication within the constraints of a surface measuring 14 by 9 centimetres and, on the other, what we could call the type: the succinct message of the holiday-maker who wrote and sent the postcard. Surprisingly there are few examples where the available space is used to the limit, and very few to the point where the writing becomes almost illegible. Many are used as the support for a friendly greeting or to congratulate someone. In this case the postcard substitutes the letter; always longer and more narrative in style. Amongst these last, some are written by or addressed to well-known people (for example Mariano Villangómez, Boberman, Enrique Alonso Montes, harbourmaster of the Port of Ibiza and the Marqués de Lozoya; or that sent by Professor Manuel Sorá to the prestigious geographer and scholar Manuel Terán). All this undoubtedly adds value to the exhibition from the documentary, anecdotal and human interest points of view.

Most of the used postcards are dated during the nineteen fifties, followed in descending order by the sixties, thirties, tens and forties of the 20th century. Many are written in foreign languages, a witness to their use by tourists. Perhaps those written in German and French predominate, although this data could be merely random. After all, the origin of the collection is the market itself. But what catches the eye is the persistence of the image in the print or photograph, hardly varying for the entire first half of the century. That is to say that the visual "icons" used are fixed in time and the percentage of obsolete or outdated pictures is very low. New contributions of exportable images or iconic innovations in this type of support will, we fear, have to wait until the eighties.

The iconography of the island of Ibiza in the period under study is limited to a script calling for virtually untouched natural landscapes, "picturesque" corners, "artistic-historical" sites and the typically unique features of the locality such as regional costumes. Perhaps the mass tourism model then emerging - advertised and maybe even desired - can be perceived in the set of postcards showing photos of hotels in San Antonio or those of women lying on the beach, whose modest bikinis surely implied a daring challenge to the official morality of the time.

At all events it is worth taking a look at this unique catalogue of photographs, impeccable in black and white and which prolonged its utility for more than half a century. We can draw conclusions about the model of tourism they propose, and perhaps reflect that although some common issues remain unaltered, in the majority of cases the changes due to the passage of time have been profound and far reaching.